

VAI TRÒ CỦA VIỆC GIẢNG DẠY CÁC MÔN KHOA HỌC MÁC-LÊNIN TRONG CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Lê Thị Ngọc Hà

Khoa Lý luận chính trị, Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Tóm tắt: Chủ nghĩa Mác-Lênin là sản phẩm của trí tuệ thiên tài và bản lĩnh cách mạng kiên cường của C.Mác, Ph.Ăngghen và V.I. Lênin. Học thuyết khoa học này bao gồm một nội dung rộng lớn với các khái niệm, phạm trù, nguyên lý, quy luật của sự vận động và phát triển chung nhất của tự nhiên, xã hội và tư duy; những quy luật kinh tế xã hội của quá trình ra đời, phát triển và suy tàn cũng như bản chất của chủ nghĩa tư bản; những quy luật của cách mạng xã hội, sự dự báo bước chuyển biến lịch sử từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội và tiến tới chủ nghĩa cộng sản. Bởi vậy, việc giảng dạy và học tập các môn khoa học Mác - Lênin trong các trường đại học có vai trò to lớn trong sự nghiệp "trồng người". Các môn khoa học Mác - Lênin đã trực tiếp trở thành "công cụ nhận thức vĩ đại" để xây dựng nên thế giới quan, nhân sinh quan, phương pháp luận khoa học, lòng yêu đất nước, yêu chủ nghĩa xã hội cho sinh viên, góp phần thúc đẩy hoàn thiện nhân cách con người mới xã hội chủ nghĩa.

Từ khóa: Khoa học Mác-Lênin, Vai trò các môn khoa học Mác-Lênin, Thế giới quan, Nhân sinh quan

THE ROLE OF TEACHING MARXIST-LENINIST SCIENCES IN UNIVERSITIES IN VIETNAM TODAY

Le Thi Ngoc Ha

Faculty of Political Theory, Vinh University of Technology Education

Abstract: Marxism-Leninism is the product of the genius intellect and the resilient revolutionary spirit of C. Marx, F. Engels, and V.I. Lenin. This scientific theory encompasses a vast content with concepts, categories, principles, and laws of the most general movement and development of nature, society, and thought; the socio-economic laws of the process of emergence, development, and decline, as well as the essence of capitalism; the laws of social revolution, and the forecast of the historical transition from capitalism to socialism and towards communism. Therefore, the teaching and learning of Marxist-Leninist sciences in universities play a significant role in the mission of "nurturing people." Marxist-Leninist sciences have directly become a "great tool for cognition" to build a worldview, a human outlook, a scientific methodology, and a love for the homeland and socialism among students, contributing to the development of the new socialist human personality.

Keywords: Marxist-Leninist sciences, Role of Marxist-Leninist sciences, Worldview, Human outlook

Nhận bài: 10/12/2024

Phản biện: 08/01/2025

Duyệt đăng: 12/01/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sinh viên đại học là nguồn tạo dựng đội ngũ trí thức xã hội chủ nghĩa, là chủ nhân tương lai của nước nhà. Đảng, Nhà nước và toàn xã hội luôn quan tâm đào tạo, bồi dưỡng, giáo dục họ trở thành những trí thức xã hội chủ nghĩa, những công dân tiêu biểu cho thế hệ con người Việt Nam thời đại mới. Chính vì vậy, trong các nội dung giáo dục, đào tạo, bồi dưỡng cho sinh viên cần thiết phải tăng cường giáo dục về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Trong đó các môn khoa học Mác-Lênin có vai trò to lớn trong việc hình thành thế giới quan, nhân sinh quan cách mạng, khoa học, bồi dưỡng ở các em lý tưởng cộng sản chủ nghĩa, lòng yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội và niềm tin vào con đường đi lên chủ nghĩa xã hội mà Đảng và nhân dân ta đã lựa chọn.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Nội dung giảng dạy các môn khoa học Mác-Lênin trong các trường đại học ở Việt

Nam hiện nay

Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (Bổ sung phát triển năm 2011) khẳng định: "Đảng lấy chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho hành động". Xuất phát từ vai trò to lớn của chủ nghĩa Mác-Lênin phần lớn các trường đại học đều nhận thức rõ vai trò, tầm quan trọng của các môn khoa học Mác - Lênin, quán triệt quan điểm chỉ đạo của Đảng, coi việc dạy và học các môn khoa học lý luận chính trị nói chung và khoa học Mác - Lênin nói riêng là một nhiệm vụ chính trị quan trọng; góp phần thực hiện mục tiêu chung của giáo dục Việt Nam. Bởi vậy công tác giảng dạy các môn lý luận chính trị nói chung, các môn khoa học Mác-Lênin nói riêng trong những năm qua ngày càng được quan tâm, tạo điều kiện cho công tác giảng dạy đạt hiệu quả cao nhất.

Các môn khoa học Mác-Lênin (còn gọi là Chủ

nghĩa Mác-Lênin) bao gồm: Triết học Mác-Lênin, Kinh tế chính trị Mác-Lênin và Chủ nghĩa xã hội khoa học.

Triết học Mác - Lênin (bao gồm chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử), là khoa học về những quy luật chung nhất của tự nhiên, xã hội và tư duy. Triết học Mác - Lênin đem lại cho con người thế giới quan khoa học và phương pháp luận đúng đắn để nhận thức và cải tạo thế giới.

Kinh tế chính trị Mác-Lênin nghiên cứu những quy luật kinh tế của xã hội, đặc biệt là những quy luật của quá trình ra đời, phát triển, suy tàn của phương thức sản xuất tư bản chủ nghĩa và sự ra đời, phát triển của phương thức sản xuất mới – phương thức sản xuất cộng sản chủ nghĩa.

Chủ nghĩa xã hội khoa học nghiên cứu những quy luật chuyển biến từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội và phương hướng xây dựng xã hội mới. Chủ nghĩa xã hội khoa học đã chứng minh rằng, việc xã hội hóa lao động trong chủ nghĩa tư bản đã tạo ra cơ sở vật chất chủ yếu cho sự ra đời tất yếu của chủ nghĩa xã hội. Cơ sở lý luận của sự chuyển biến đó là chủ nghĩa Mác - Lênin và lực lượng xã hội thực hiện sự chuyển biến đó là giai cấp công nhân và nhân dân lao động.

2.2. Vai trò của các môn khoa học Mác-Lênin đối với sinh viên các trường Đại học ở Việt Nam hiện nay

2.2.1 Giảng dạy các môn khoa học Mác-Lênin góp phần hình thành thế giới quan khoa học cho sinh viên

Trong hệ thống các môn khoa học Mác-Lênin, Triết học Mác - Lênin là môn học sinh viên được tiếp cận ngay từ học kì 1 năm học thứ nhất. Môn học này sẽ giúp sinh viên hình thành và phát triển thế giới quan khoa học - thế giới quan duy vật biện chứng. Triết học Mác - Lênin đóng vai trò là cơ sở lý luận, là "hạt nhân" lý luận của thế giới quan. Triết học đã lý giải về mặt lý luận toàn bộ các dữ kiện của hiện thực khách quan và hoạt động thực tiễn của con người một cách lịch sử - cụ thể và khoa học nhất. Vấn đề cơ bản của triết học, như Ph.Ăngghen đã nói, "...là vấn đề về mối quan hệ giữa tư duy và tồn tại". Việc con người có khả năng nhận thức được thế giới hay không cũng là những vấn đề của thế giới quan. Thế giới quan của chủ nghĩa Mác - Lênin, mà cốt lõi là chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, là một công cụ tư duy quan trọng nhất đối với sinh viên trong hoạt động nhận thức và hoạt

động thực tiễn.

Việc trang bị thế giới quan duy vật niệm chứng sẽ giúp sinh viên có khả năng giải thích những vấn đề trong cuộc sống trên cơ sở khoa học, đẩy lùi thế giới quan duy tâm, tôn giáo còn tồn tại khá phổ biến ở Việt Nam hiện nay mà thế hệ trẻ vẫn tiếp nhận trong cuộc sống hàng ngày từ ảnh hưởng của phong tục tập quán, văn hóa vùng miền... Thực tế giảng dạy hiện nay cho thấy có khá nhiều sinh viên còn dao động giữa thế giới quan duy tâm và duy vật, nếu không được hướng dẫn, định hình về mặt thế giới quan sinh viên sẽ không có khả năng giải thích được những vấn đề trong cuộc sống, dễ hình thành nhân sinh quan tiêu cực, không biết đấu tranh chống lại những quan điểm sai trái, phản khoa học. V.I.Lênin đã từng nói: "Không có một cơ sở triết học vững vàng thì tuyệt nhiên không có khoa học nào hay chủ nghĩa duy vật nào, có thể tiến hành đấu tranh chống được sự lấn bước của những tư tưởng tư sản và sự phục hồi thế giới quan tư sản. Muốn tiến hành được cuộc đấu tranh ấy và đưa nó đến thành công hoàn toàn, nhà khoa học tự nhiên phải là một nhà triết học duy vật hiện đại... phải là một nhà duy vật biện chứng". Bởi vậy, thế giới quan duy vật niệm chứng thực sự là công cụ nhận thức không thể thiếu đối với sinh viên Việt Nam hiện nay.

2.2.2 Giảng dạy các môn khoa học Mác-Lênin góp phần xây dựng nhân sinh quan, lý tưởng cộng sản chủ nghĩa cho sinh viên

Thông qua việc trang bị cho họ những kiến thức cơ bản về lý luận cách mạng xã hội, về bản chất và chức năng của nhà nước, về con người và các quan hệ xã hội của con người, về giai cấp, dân tộc, về xu hướng phát triển tất yếu của xã hội, về bản chất của tư bản từ chủ nghĩa tư bản tự do cạnh tranh đến chủ nghĩa tư bản độc quyền, về sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân... sẽ góp phần từng bước xây dựng và bồi dưỡng nhân sinh quan cộng sản chủ nghĩa cho sinh viên. Đồng thời, từng bước xây dựng cho sinh viên cách nhìn, lối sống cũng như cách vận dụng những định hướng giá trị xã hội đã được nhận thức vào thực tiễn cuộc sống. Chẳng hạn, từ tri thức về những quy luật chung nhất của tự nhiên, xã hội và tư duy, cung cấp cho sinh viên một cách nhìn khoa học đối với hiện thực khách quan và khẳng định vai trò, vị trí của con người trong việc nhận thức và cải tạo thế giới. Hoặc là, khi phân tích kết cấu của mỗi hình thái kinh tế - xã hội, với tất cả các quy luật tác động và chi phối nó, C.Mác đã kết luận: Sự thay

thể của các hình thái kinh tế - xã hội là một quá trình lịch sử tự nhiên. Chính những kết luận như vậy tự nó đã mang đến cho mỗi sinh viên một niềm tin vào sự phát triển. Từ đó giúp họ có thái độ đúng đắn, khoa học đối với hiện thực cũng như khả năng phân tích và giải quyết các vấn đề mới nảy sinh trên tinh thần thế giới quan và phương pháp luận duy vật biện chứng. Ở đây, với những tri thức được học, sinh viên sẽ hiểu rằng lý luận về chủ nghĩa xã hội khoa học được xây dựng trên cơ sở kế thừa một cách chọn lọc những tư tưởng về chủ nghĩa xã hội của nhân loại trong lịch sử và được phát triển một cách khoa học lên tầm cao mới, đáp ứng đúng quy luật phát triển của xã hội và Đảng ta đã vận dụng một cách sáng tạo những nguyên lý của chủ nghĩa xã hội khoa học vào thực tiễn nước ta để xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Khi nhận thức rõ vấn đề đó, sinh viên sẽ tự nguyện, tự giác sống theo quan điểm sống của nhân sinh quan cộng sản chủ nghĩa như là một sự thôi thúc nội tâm. Mặt khác, việc giảng dạy chủ nghĩa Mác - Lênin còn giúp sinh viên có năng lực nhận diện rõ và đấu tranh chống lại những quan điểm trái với những nguyên lý của chủ nghĩa xã hội khoa học, trái với chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng; kiên quyết đấu tranh chống lại chủ nghĩa xét lại, chủ nghĩa giáo điều, đứng vững trong cuộc đấu tranh phòng chống "diễn biến hòa bình" của các thế lực thù địch.

Chủ nghĩa Mác - Lênin thực chất là học thuyết về con người và giải phóng con người. Giảng dạy, học tập chủ nghĩa Mác - Lênin góp phần trang bị cho sinh viên một nhân sinh quan khoa học và nhân đạo, chỉ ra mục đích cao cả nhất của cuộc sống là vì con người và vì sự nghiệp giải phóng con người. Qua việc thâm thấu những tri thức này, mỗi sinh viên tự nguyện hướng đến lẽ sống cao đẹp "mình vì mọi người và mọi người vì mình", phấn đấu cho lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Từ lý tưởng cao đẹp đó mỗi sinh viên sẽ không ngừng cố gắng học tập vì ngày mai lập thân, lập nghiệp và vì tương lai của đất nước, phấn đấu cùng toàn Đảng, toàn dân thực hiện mục tiêu xây dựng nước ta thành một nước Việt Nam "dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh". Đặc biệt trong giai đoạn hiện nay khi đất nước đang bước vào kỷ nguyên mới - "kỷ nguyên vươn mình", thì vai trò của những người trẻ có lý tưởng là nhân tố quan trọng hàng đầu giúp chúng ta hoàn thành mục tiêu mà Đại hội XIII của Đảng đã đề ra là: Đến năm 2045, nước ta sẽ trở thành

nước phát triển, thu nhập cao.

2.2.3. Giảng dạy các môn khoa học Mác-Lênin góp phần tăng cường bản lĩnh chính trị, tính chủ động cho sinh viên, góp phần tích cực vào sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta

Mục tiêu của Giáo dục & Đào tạo hiện nay đó là đào tạo những người lao động mới xã hội chủ nghĩa vừa "hồng" vừa "chuyên". Trong điều kiện hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng hiện nay đặt ra những yêu cầu ngày cao cho những chủ nhân tương lai của đất nước.

Sinh viên các trường đại học sẽ là lực lượng đi đầu trong sự nghiệp phát triển đất nước trong điều kiện cách mạng khoa học kỹ thuật phát triển với nhiều bước đột phá hiện nay. Bởi vậy, họ không chỉ cần có tri thức khoa học, tay nghề vững vàng, kỹ năng tốt mà còn cần hội đủ những yếu tố của người lao động mới XHCN để có thể đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của sự nghiệp đổi mới đất nước.

Hiểu và nắm vững những nội dung cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin sẽ góp phần tăng cường bản lĩnh chính trị cho mỗi người, giúp họ không ngừng phấn đấu thực hiện mục tiêu xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội ở nước ta, luôn tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, biết đấu tranh chống lại những luận điệu sai trái, xuyên tạc của các thế lực thù địch.

2.2.4. Giảng dạy các môn khoa học Mác-Lênin góp phần hình thành cho sinh viên các kỹ năng và thái độ tích cực

Bất kỳ môn khoa học nào được giảng dạy đều không chỉ đơn thuần thực hiện mục tiêu về kiến thức mà quan trọng hơn là mục tiêu về kỹ năng, thái độ. Khi người học đã nắm chắc được tri thức khoa học đó thì sẽ biết vận dụng các tri thức đó phục vụ cho các hoạt động thực tiễn từ học tập đến lao động sản xuất và thực tiễn nghề nghiệp các em sau này.

Với việc trang bị cho sinh viên những quan điểm cơ bản, nền tảng và mang tính chân lý bền vững của chủ nghĩa Mác - Lênin sẽ giúp ở sinh viên có các khả năng:

Khả năng vận dụng các kiến thức đã học để giải thích và bình luận các hiện tượng mang tính phổ quát diễn ra trong lĩnh vực tự nhiên, xã hội và tư duy.

Khả năng vận dụng các kiến thức đã học để hiểu, giải thích và bình luận được các vấn đề kinh tế, chính trị, xã hội trong nước và quốc tế.

Khả năng vận dụng những kiến thức đã học

vào nghiên cứu môn tư tưởng Hồ Chí Minh, môn đường lối cách mạng của Đảng cộng sản Việt Nam và các môn khoa học pháp lý.

Hình thành và phát triển các kỹ năng cộng tác, làm việc nhóm. (Điều này được thể hiện rất rõ thông qua việc tổ chức thảo luận nhóm bằng việc các nhóm tự chuẩn bị nội dung thảo luận và thuyết trình đề tài thảo luận trước lớp).

Phát triển kỹ năng lập luận, thuyết trình. Cùng với các kỹ năng đó các môn khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin sẽ giúp sinh viên có động cơ học tập đúng đắn, thái độ nghiêm túc trong rèn luyện đạo đức công dân, ý thức nghề nghiệp của người lao động tương lai. Giúp hình thành thái độ sống tích cực, biết đấu tranh chống lại những quan

điểm sai trái, tiêu cực.

III. KẾT LUẬN

Chủ nghĩa Mác - Lênin đã và sẽ vẫn tiếp tục phát huy sức sống mãnh liệt trong thời đại ngày nay, là thế giới quan, phương pháp luận khoa học của hoạt động nhận thức và thực tiễn. Trong giai đoạn hiện nay, khi các thế lực thù địch đang ra sức chống phá chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh bằng những thủ đoạn rất tinh vi thì vai trò của việc giảng dạy các môn khoa học Mác-Lênin trong các trường Đại học hiện nay ngày càng cần phải được chú trọng để mang lại hiệu quả thực chất, góp phần tạo thế hệ trẻ không chỉ vững vàng về tri thức mà còn là những con người có trách nhiệm với đất nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

C. Mác và Ph.Ăngghen: *Toàn tập*, t21, tr.403

Đảng Cộng sản Việt Nam, *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (Bổ sung phát triển năm 2011)*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội. 2011, tr.88.

Đảng Cộng sản Việt Nam: Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb.Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021,t.1,tr.112

V.I.Lênin (1977), *Toàn tập*, t45, tr.30, Nxb tiến bộ, Mátxcova.